

onderwerp Terugblik Ontwikkelportfolio 2017

datum augustus 2018

bijlage 1 Status projecten Ontwikkelportfolio 2017 per eind 2017

1. Inleiding

In deze notitie wordt een beknopte terugblik gegeven van de behaalde resultaten met het Ontwikkelportfolio 2017. Referentiepunt hiervoor is het Ontwikkelportfolio 2017, zoals dat door het Directie-beraad op 17 oktober 2016 is vastgesteld als onderdeel van het Meerjarenbeeld IV/IT Investerings 2017-2022 (MJB)¹. Deze terugblik vervangt de zogenoemde statusbepaling die in eerdere jaren door PwC werd uitgevoerd.

2. Meerjarenbeeld IV/IT Investerings 2017-2022

Voor de totstandkoming van het MJB is eerst een CBS brede inventarisatie uitgevoerd naar de IV/IT-investeringswensen van alle hoofddirecties voor de periode 2017 t/m 2022. Het totaal van deze investeringswensen oversteeg in grote mate de beschikbare middelen. Een werkgroep² heeft van de CIO medio 2016 de opdracht gekregen een MJB samen te stellen passend binnen de beschikbare middelen. Bij de uitvoering van deze (prioriterings)opdracht heeft de werkgroep de volgende criteria gehanteerd:

- Prioriteit 1: Urgent én belangrijk voor CBS brede continuïteitsborging;
- Prioriteit 2: Voorstellen die bijdragen aan de IV/IT van de toekomst en
- Prioriteit 3: Voorstellen gericht op (financiële) baten en minder urgente continuïteitsborging en
- Prioriteit 4: Centrale IT-dienstverlening op peil houden.

3. Beoogde en behaalde resultaten per eind 2017

In deze paragraaf wordt op hoofdlijnen de status beschreven van de geprioriteerde investeringsvoorstellen per eind 2017. De behaalde resultaten zijn bekeken vanuit de overall projectdoelen, de totale (meerjarig) projectbegroting en de totale looptijd (zie bijlage 1). Daarmee wijkt deze statusbepaling af van eerdere, extern uitgevoerde statusbepalingen, die gericht waren op de scope van en middelen voor het desbetreffende kalenderjaar.

Deze statusbepaling beperkt zich tot de deelverzameling van investeringsvoorstellen waarbij de TPR betrokken is³ bij het goedkeuren van project(fase)plannen en eventuele afwijkingen daarop, het toekennen van de benodigde middelen en het goedkeuren van (project)fase-eindrapporten.

¹ CBS Meerjarenbeeld IV/IT Investerings 2017-2022. *Kiezen voor nu en voor de toekomst*. Vastgesteld in het DB d.d. 17 oktober 2016.

² Werkgroep CBS Meerjarenbeeld IV/IT Investerings 2017-2022.

³ Buiten de scope van deze statusbepaling vallen om die reden de investeringsvoorstellen in het outputdomein (belegd bij de Online Strategie Board); de EBN-pilots decentraal ontwikkelen (belegd bij de decentrale portfolioboard van EBN) en alle investeringsvoorstellen om de centrale IT-dienstverlening (prioriteit 4 investeringsvoorstellen) op orde te brengen (belegd in de lijn BIM/BIT). Voor de behaalde voortgang met deze investeringsvoorstellen wordt verwezen naar de managementrapportages van de desbetreffende lijnonderdelen.

3.1 Urgente én belangrijke investeringsvoorstellen voor CBS brede continuïteitsborging

Tot deze categorie behoren de programma's *PHOENIX+* en *BLONT* (beiden inclusief het aanpassen van de statistiekproductieprocessen en de IT-systemen bij DVZ, EBN en SER), het project *Sociale zekerheid* en twee projecten in het kader van de *strategische samenwerking tussen het CBS en de DNB*.

Uitgezonderd het project *Sociale zekerheid* zijn dit projecten met een omvangrijke scope en projecten die een CBS brede impact hebben. De scope omvat het vernieuwen c.q. aanpassen van zowel de waarneem- en statistiekproductieprocessen als van de daarbij behorende IT-systemen. De meerjarige projectkosten van *PHOENIX+* bedragen zo'n 41M€⁴, die van *BLONT* 4.3M€. De looptijd van deze projecten varieert tussen de 4 en 6 jaar, waarbij voor *BLONT* telt dat in 2017 de verwachte einddatum met een jaar vervroegd is.

Zowel voor *PHOENIX+*; als voor *BLONT* en *Integratie Sectorrekeningen Betalingsbalans (iSR)*: een van de twee projecten in het kader van de strategische samenwerking tussen het CBS en de DNB) ligt de (IT-)productrealisatie grosso modo op schema. Zo is door *PHOENIX+* een grote uitbreiding op de bestaande Phoenix-keten opgeleverd met nieuwe functionaliteiten voor data-oplevering en contactmanagement. Eind 2017 is 56% van de totale *PHOENIX+*-functionaliteit gebouwd en is voor 20 (van de 120) statistieken de transitie afgerond. Door *BLONT* is de continuïteit van de huidige JcBatch geborgd (spoor 1). De oplevering van de nieuwe, toekomstbestendige, alternatieven ter vervanging van de huidige JcBatch-functionaliteiten is voorzien begin 2018 (spoor 2) en er is een start gemaakt met de migratie van oud naar nieuw (spoor 3). Zowel voor *PHOENIX+* als voor *BLONT* telt dat het grootste deel van de transitie (migratie) moet plaatsvinden in de resterende looptijd van beide projecten. Voor *SFGO II* (het tweede project in het kader van de strategische samenwerking tussen het CBS en de DNB) is in 2017 de uitvraagmodule gerealiseerd; de communicatie met de berichtgevers over de toekomstige wijzigingen in de gecombineerde CBS/DNB uitvraag opgestart en is het vooronderzoek voor het 2^e plateau van de verwerkingsstraat afgerond. Voor het project *iSR* is eind 2017 een eerste release met een deel van de totale functionaliteit in productie genomen. Afronding van het project *iSR* is voorzien begin 2020, wanneer de implementatie plaatsvindt van het 3e plateau voor het verslagkwartaal Q1 2020. Belangrijkste baten van de projecten in het kader van de strategische samenwerking tussen het CBS en de DNB zijn kwaliteitsverbetering (i.e. identieke en consistente cijfers en identieke primaire inkomensstromen); verbeterde transparantie over de hele CBS-DNB statistiekproductieketen; efficiëntere uitvraag door het CBS en de DNB en een efficiënter ketenproces Sectorrekeningen en Betalingsbalans.

Voor het merendeel van de bovengenoemde projecten telt dat de batenrealisatie pas plaatsvindt na volledige afronding van de migratie van het oude naar het nieuwe statistiekproductieproces en na uitfasering van de legacy.

⁴ PHOENIX+ was in 2017 het enige project, waarvan de ICT-kosten meer dan 5M€ bedragen. PHOENIX+ komt om die reden in aanmerking voor toetsing op de risico's en de slaagkans door het Bureau ICT-toetsing (BIT). Dit doet het BIT bij departementen, uitvoeringsorganisaties en publiekrechtelijke zelfstandige bestuursorganen. Deze toetsing heeft plaatsgevonden in 2017. Klik [hier](#) voor het resultaat.

Het project *Sociale zekerheid* is gedurende het jaar vervallen omdat er - afwijkend van de verwachting bij het vaststellen van het MJB in Q4 2016⁵ - geen wijzigingen zijn doorgevoerd in de wet- en regelgeving in het *Sociale zekerheids*domein waarvoor aanpassingen nodig waren in het statistiekproductieproces e/o de bijbehorende IT-systemen.

3.2 Investeringsvoorstellen gericht op het wendbaarder, eenvoudige en goedkoper maken van de IV/IT-voorzieningen in de toekomst

Net als bij veel andere (overheids)organisaties geldt voor het CBS dat een steeds groter deel van de beschikbare middelen nodig is voor het onderhoud en beheer van de bestaande IV/IT-voorzieningen, waardoor de ruimte voor innovatie en vernieuwing navenant afneemt. Om deze vicieuze cirkel te doorbreken is voor 2017 bewust gekozen voor het investeren in ontwikkelen van nieuwe, generieke IV/IT-voorzieningen die gericht zijn op het wendbaarder, eenvoudiger en goedkoper maken van de IV/IT-voorzieningen in de toekomst. Consequentie daarvan was dat er minder ruimte overbleef voor het honoreren van investeringsvoorstellen met een beperkte reikwijdte (i.e. lokale (financiële) baten of minder urgente continuïteitsborging. Zie paragraaf 3.3).

Voor uitvoering in 2017 zijn in deze categorie de ontwikkeling van generieke, herbruikbare componenten geprioriteerd voor *analyse en macro-editing (Macroview)*; voor *opslag en ontsluiting van classificaties (Metaclassificatieserver)*; voor *datamanipulaties zonder ingewikkelde methodologie (data preparatietool/DPT)* en voor het CBS breed opslaan en ontsluiten van databronnen waarmee hergebruik van data beter wordt gefaciliteerd (*doorontwikkeling DSC en Datameer*).

Dit betreft allemaal functionaliteiten die terugkomen in veel statistiek specifieke herontwerpen en waarvoor bij al deze afzonderlijke herontwerpen – bij gebrek aan generieke componenten – nog relatief kostbare IT-maatwerkoplossingen worden gebouwd. Datzelfde speelt t.a.v. een generieke voorziening voor het CBS breed opslaan en ontsluiten van databronnen waarmee hergebruik van data wordt gefaciliteerd.

Met uitzondering van de twee data-gerelateerde projecten zijn het relatief kleine projecten (200K€ of minder) met een beperkte scope (voor een deel alleen de vooronderzoeksfase en in alle gevallen zonder de uitrol/transitie naar de organisatie), de begrotingen voor een deel van de projecten beperkt is tot uitsluitend de centrale IT-inzet en als gevolg van het voorafgaande een beperkt doorlooptijd hebben (korter dan een jaar), maar die – bij succesvolle uitrol/transitie – wel een CBS brede meerwaarde hebben.

Het vooronderzoek *Herontwikkeling Macroview* is afgerond. De start van de uitvoering staat eind 2017 on hold in afwachting van het beschikbaar komen van een projectleider. Het selectieproces voor een data preparatietool is afgerond. Zoals voor elke software telt hangen er structurele kosten aan het gebruik ervan. De financiering van deze kosten dient te komen uit de efficiency-opbrengsten in de statistiekproductieprocessen waar deze tool ingezet gaat worden. Het project *Metaclassificatieserver* staat eind 2017 on hold. Bij afronding van het vooronderzoek is geconcludeerd dat er op dat moment – mede vanwege de verwachte, hoge transitiekosten – nog geen business case is voor de continuering ervan.

Geconstateerd moet worden dat het belang van het beschikbaar zijn van CBS breed inzetbare generieke componenten in zijn algemeenheid wel wordt onderkend, echter zodra de specifieke vraag gesteld wordt om de (efficiency)baten – die samenhangen met het feitelijk in gebruik nemen ervan in de reguliere statistiekproductieprocessen – te kwantificeren is het draagvlak daarvoor minder.

⁵ Zie voetnoot 1.

Meer resultaten zijn behaald met de twee data-gerelateerde projecten. In 2017 is aan het *DSC* een aantal nieuwe functionaliteiten (o.a. met betrekking tot de functionele en technische toegankelijkheid, de beveiliging van de data en de praktische bruikbaarheid) toegevoegd. Voor het *Datameer* is in 2017 de haalbaarheid van het concept aangetoond door onder andere een aantal PoC's uit te voeren. In de eerste helft van 2018 wordt een eerste operationele versie van het Datameer gerealiseerd.

Een ander kenmerk van het huidige applicatielandschap is dat het op onderdelen nog geënt is op verouderde technologie. Voorbeelden zijn applicaties gebouwd in VB6 en Ruleburst. Eerder onderzoek heeft uitgewezen dat - gegeven de schaarse IT-middelen - het sec doorvoeren van een systeemupgrade in de IT-applicaties van alle relevante statistiekproductieprocessen een te kostbare oplossing is. Als alternatieve oplossing is in 2017 onderzocht of het voor applicaties ontwikkeld op basis van VB6 mogelijk was deze in quarantaine te plaatsen (vooronderzoek "museum"-aanpak). Tijdens de uitvoering van het vooronderzoek kwam naar voren⁶ dat de belangrijkste reden voor de urgentie van dit project - namelijk dat de VB6 ondersteuning afliep - niet meer juist bleek te zijn. Gebleken is dat de externe leverancier nog tot 2021 reguliere ondersteuning levert en tot 2026 ondersteuning geeft middels "extended support". Op basis van deze nieuwe informatie is besloten het project voortijdig te beëindigen.

Daarnaast zijn in deze categorie voor 2017 een aantal pilots *decentraal ontwikkelen*⁷ (toegepast bij de EBN-investeringsvoorstellen *PROSYS* en *IVoOR*⁸) geprioriteerd. Doel van deze pilots is ervaring op te doen met decentraal ontwikkelen en beheren van relatief kleine statistiekproductieprocessen e/o van statistiekproductieprocessen die frequent aanpassing behoeven. Voor dit type statistiekproductieprocessen zou de statisticus meer mogelijkheden moeten krijgen om zelfstandig binnen centraal opgestelde kaders - en waar nodig met hulp van de centrale IT-organisatie - sneller en flexibeler de eigen IT-systemen te ontwikkelen en te beheren.

3.3 Investeringsvoorstellen gericht op lokale (financiële) baten of minder urgente continuïteitsborging

Het grootste deel van de investeringsvoorstellen in deze categorie betreffen het herontwerp e/o de vervanging (van delen) van de IT-maatwerkapplicaties voor specifieke statistiekproductieprocessen. Deze voorstellen worden gekenmerkt door een looptijd van meerdere jaren en een begroting tot zo'n 4M€'s. Met daarbij de kanttekening dat de totale begroting voor een aantal van deze projecten pas bij afronding van het project werd opgesteld (c.q. de cumulatie is van de afzonderlijke begrotingen van x faseplannen en bijstellingen daarop gedurende de totale looptijd van het project).

In 2017 zijn in deze categorie vier projecten afgerond, te weten "*ABR-EHB*" (initieel gestart in 2012), het eerste deel van het cluster "*iAGT/AIRBAG*"⁹ (initieel gestart in 2015), "*Energie*" (initieel gestart in 2015) en "*FIONA*" (eveneens initieel gestart in 2015 en deels extern gefinancierd: EU tranche). Deze nieuw ontwikkelde statistiekproductieprocessen en bijbehorende IT-systemen zijn ook (deels) in 2017

⁶ Eén van de bevindingen van het Bureau ICT Toetsing bij de BIT-review van het programma *PHOENIX+*.

⁷ Voor het kunnen uitvoeren van deze pilots is een "*decentrale ontwikkelstraat*" nodig, die zelfstandig decentraal ontwikkelen faciliteert en de kwaliteit ervan borgt.

⁸ De pilots decentraal ontwikkelen (inclusief het realiseren van de "*decentrale ontwikkelstraat*") vallen - zoals eerder aangegeven - buiten de scope van deze statusbepaling. De verantwoordelijkheid hiervoor is belegd bij de decentrale portfolio board van EBN.

⁹ Het tweede (AIRBAG) deel wordt in 2018 onder decentrale verantwoordelijkheid uitgevoerd.

in productie genomen. De continuïteit van deze statistiekproductieprocessen is daarmee geborgd. De overige baten, waaronder uitfasering legacy en efficiency, zijn eind 2017 nog niet gerealiseerd. Naar verwachting zullen deze baten in de loop van 2018 en voor het “*ABR-EHB*”-project in 2019 alsnog geïncasseerd kunnen worden¹⁰.

Het *IHG* herontwerpproces is in november – na een substantiële bijstelling van de doorlooptijd en benodigde middelen – door de CIO on hold gezet. In Q1 2018 wordt gestart met het uitvoeren van een zogenaamde scenario-analyse om te komen tot een onderbouwd besluit voor het vervolg. Naar verwachting is het resultaat van deze scenario-analyse beschikbaar in Q2 2018.

Van het project *CPI Waarnemingsvernieuwing* is eind 2017 de jaartranche 2017 succesvol afgerond. Dit project is een voorbeeld van een project waarbij de batenrealisatie systematisch plaatsvindt gedurende de looptijd van het project en er meer en op een eerder moment baten worden gerealiseerd dan bij de start van het project voorzien werd.

Tot slot: ook in deze categorie is in de loop van 2017 één project vervallen. Het project *BRP* is vervallen omdat het externe BRP-project (van het ministerie van BZK) voortijdig is beëindigd in 2017.

¹⁰ Begin Q3 2018 start de uitvoering van het transitieplan EHO (“*ABR-EHB*”).